

2008000105040001
EXAMINATION FEBRUARY-MARCH 2024
BACHELOR OF COMMERCE (FIFTH SEMESTER)
INDIAN ECONOMY : RECENT TRENDS - V

[Time: As Per Schedule]

[Max. Marks: 50]

Instructions:

1. Fill up strictly the following details on your answer book

- a. Name of the Examination : **BACHELOR OF COMMERCE (FIFTH SEMESTER)**
 - b. Name of the Subject : **INDIAN ECONOMY : RECENT TRENDS - V**
 - c. Subject Code No : **2008000105040001**
2. Sketch neat and labelled diagram wherever necessary.
 3. Figures to the right indicate full marks of the question.
 4. All questions are compulsory.

Seat No:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

Q.1 માગ્યા મુજબ કરો

10

Do as directed

A. વૈકલ્પિક પસંદગીના પ્રશ્નો

Multiple Choice Questions. (MCQs)

(i) મિશ્ર અર્થતંત્ર એટલે એવી અર્થવ્યવસ્થા જેમા _____

- a. મૂડીવાદ નું અસ્તિત્વ
- b. ખાનગી કરણ, ઉદારીકરણ અને વૈશ્વિકરણ
- c. જાહેરક્ષેત્ર અને ખાનગી ક્ષેત્ર ન સહઅસ્તિત્વ
- d. પ્રાણી આધારીત પાકની વૃદ્ધિ

Mixed economy means an economy where there is

- a. Existence of capitalism
- b. Privatization, liberalization and globalization
- c. Existence of both public and private sectors
- d. Growing crops along with rearing animals

(ii) 14 મા નાણાં પંચ માં રાજ્યને કરની વહેંચણી માં કયા પરીબળને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું નથી?

- a. રાજ્યમાં વસ્તી વિષયક ફેરફાર
- b. રાજ્યનો વન વિસ્તાર
- c. રાજ્યમાં આવકની અસમાનતા
- d. રાજ્યમાં શિક્ષણનું પ્રમાણ

Which factor has not been kept in mind by the 14th Finance Commission for giving a share of taxes to states?

- a. Demographic changes in the state
- b. forest area in the state
- c. Income inequality in the state
- d. Level of education in the state

(iii) ઉંચો વસ્તી વૃદ્ધિ દર એ કયા પ્રકારના અર્થતંત્ર નું મુખ્ય લક્ષણ છે?

- a. અતિ વિકસિત
- b. અલ્પવિકસિત
- c. બંને A અને B
- d. કોઈ વિકલ્પ નહીં

High Growth Rate of Population is Main Characteristics of Which Type of Economy?

- a. Highly Developed
- b. Underdeveloped
- c. Both A & B
- d. None of the Options

(iv) અર્થતંત્રમાં જાહેર સાહસો દ્વારા નીચેનામાંથી કઈ ભૂમિકા ભજવવામાં આવે છે?

- a. પ્રાદેશિક સમતુલા
- b. કદ વિકાસ
- c. આર્થિક શક્તિ ની એકાગ્રતા તપાસો
- d. આયાત અવેજીકરણ
- e. માળખાકીયા સુવિધાઓનો વિકાસ
- a. ફક્ત a, b અને d
- b. ફક્ત a, c, d અને e
- c. ફક્ત a, b, c અને e
- d. તમામ a,b,c,d અને e

Which of the following roles are played by the public sector in the economy?

- A. Regional balance
- B. Economies of scale
- C. Check over concentration of economic power
- D. Import substitution
- E. Development of infrastructure

- a. Only a, b and d b. Only a, c, d and e
c. Only a, b, c and e d. All of these a,b,c,d and e

(v) ભારતમાં જાહેરક્ષેત્ર ના વિકાસના મુખ્ય કારણો

- a. સમાજનૂ સામાજિક માળખું b. પ્રાદેશીક અસમાનતામાં ઘટાડો
c. બંને A અને B. d. કોઈ નહિ

The Major Causes for Expansion of Public Sector in India is.

- a. Socialistic Pattern of Society.
b. Reducing Regional Imbalance.
c. Both A & B.
d. None of these.

(vi) નીચેનામાંથી કયા માનવ વિકાસ આંકના નિર્દેશક નથી

- a. આરોગ્ય b. શિક્ષણ
c. જીવનધોરણ d. રાજકીય સ્વતંત્રતા

Which one of the following is NOT one of the dimensions to the Human Development Index?

- a. Health b. Education
c. Living standards d. Political freedom

(vii) B.I.F.R એટલે _____

- a. ઔદ્યોગિક અને નાણાકીય પુનર્નિર્માણ બોર્ડ
b. પુનર્વસન માટે આંતરરાષ્ટ્રીય ભંડોળનું બોર્ડ
c. સંસ્થાકીય નાણા અને પુનઃનિર્માણ માટે બોર્ડ
d. પુનર્વસન માટે ઔદ્યોગિક ભંડોળ બોર્ડ

B.I.F.R stands for:

- a. Board for Industrial and Financial Reconstruction
b. Board for International Fund for Rehabilitation
c. Board for Institutional Finance and Reconstruction
d. Board for Industrial Fund for Rehabilitation

(viii) 2018 ના માનવ વિકાસ ના અહેવાલ મુજબ કયો દેશ પ્રથમ ક્રમ ધરાવે છે?

- a. સ્વીડન b. નોર્વે
c. સ્વિઝરલેન્ડ d. ઓસ્ટ્રિયા

Who secured the top rank in The Human Development Report 2018?

- a. Sweden b. Norway
c. Switzerland d. Austria

- (ix) બાળ મૃત્યુ દર
- 1,000 જીવંત જન્મ દીઠ 1 વર્ષથી ઓછી વયના શિશુના મૃત્યુની વાર્ષિક સંખ્યા તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે
 - પ્રાથમિક શિક્ષણની ઉપલબ્ધતા, રોજગારના અધિકારો અને સામાજિક સુરક્ષાને પ્રતિબિંબિત કરે છે.
 - 3 વર્ષની વય સુધીની અપેક્ષિત આયુષ્ય છે.
 - હોસ્પિટલો અને બાળ સંભાળ સુવિધાઓની ઉપલબ્ધતા અને માતાપિતાની સંપત્તિને પ્રતિબિંબિત કરે છે.

Infant mortality:

- is defined as the annual number of deaths of infant under 1 year old per 1,000 live births
- reflects the availability of primary education, the rights of employment and social security.
- is life expectancy up to age 3.
- reflects the availability of hospitals and childcare facilities, and the parents' wealth.

- (x) એક સિવાય 1991 (જ્યારે આર્થિક સુધારા લાગુ કરવામાં આવ્યા હતા) દરમિયાન નીચેના તમામ વિકાસની નોંધ લેવામાં આવી હતી. તેને ઓળખો.
- રાષ્ટ્રીય દેવું ભારતના GNPના લગભગ 60 ટકા હતું
 - મોંઘવારી બે આંકડાને વટાવી ગઈ છે.
 - વિદેશી અનામત ખૂબ ઊંચા સ્તરે જાળવી રાખવામાં આવી હતી.
 - ઉપર્યુક્તમાંથી કોઈ નહિ.

All of the following developments were noticed during 1991 (when economic reforms were enforced) except one. Identify it.

- National debt was nearly 60 per cent of the GNP of India.
- Inflation crossed double digits.
- Foreign reserves were maintained at a very high level.
- None of the above.

B. ખાલી જગ્યા પૂરો.

Fill in the blanks

5

- _____ 15મા નાણા પંચના અધ્યક્ષ છે.
_____ was the chairman of 15th Finance Commission.

2. સામાજિક અને આર્થિક નીતિ માં _____ સરકારી નિયંત્રણ ની છૂટાછાટ દર્શાવે છે.

_____ refers to relaxation of government restrictions usually in the areas of social and economic policies:

3. ટોપલીઓ બનાવવી, માટીકામ અને હસ્તકલા વગેરે _____ ના ઉદાહરણ છે
Basket weaving, pottery and other handicrafts are examples of _____

4. મુદ્રા બેંકમાં R નો અર્થ _____ થાય છે
In MUDRA Bank, R stands for _____

5. નાના અને મધ્યમ કદના ઔદ્યોગિક વિકાસ અધિનિયમ અનુસાર નાના પાયાના મેન્યુફેક્ચરિંગ એકમ માટે મહત્તમ મર્યાદા _____ સુધીની છે.
_____ is the maximum limit for small enterprise of manufacturing unit as per Small and Medium Enterprise Development act.

Q.2 ટૂંકમાં જવાબ આપો. (ગમે તે ચાર)

8

Answer in brief (Any Four)

- i. નીતિ અયોગની સ્થાપના ક્યારે કરવામાં આવી? નીતિ આયોગ ના પ્રથમ વાઇસ ચેરમેન કોણ હતા?
When was NITI Aayog set up? Who was the first chairman of NITI Aayog?
- ii. આયોજન કાળ દરમ્યાન ભારતની ઔદ્યોગિક વિકાસની હકારાત્મક લાક્ષણિકતા જણાવો.
State the positive features of industrial growth achieved by India during the planning period.
- iii. ભારતમાં નીચા માનવ વિકાસ આંકના ચાર કારણો જણાવો.
Give any four causes of low human development in India.
- iv. ભારતીય અર્થતંત્રમાં ઉદારીકરણ એટલે શું?
What is liberalisation of Indian economy?
- v. નેશનલ રૂરલ હેલ્થ મીશન ના મુખ્ય લક્ષણો જણાવો.
State the main features of National Rural Health Mission.

- vi. કૃષિ આધારિત ઉદ્યોગની સમસ્યા જણાવો.
State the problems of agro-based industries.
- vii. નાના પાયાના ઉદ્યોગોને મુખ્યત્વે કઈ કઈ સંસ્થા દ્વારા ધિરાણ પૂરું પાડવામાં આવે છે
Which are the main agencies providing finance to the small scale industries.
- viii. ભારતમાં જાહેર ક્ષેત્ર ના વિકાસ માટેના મુખ્ય કારણો જણાવો
State the main reasons for the growth of public sector enterprises in India.

Q.3 આયોજન કાળ દરમિયાન ભારતીય આર્થિક તંત્ર માં થયેલા માળખાગત પરિવર્તન ની ચર્ચા કરો. **13**

Discuss in detail the structural changes that have taken place in the Indian economy during the planning period.

OR

1991ની ઔદ્યોગિક નીતિના મુખ્ય લક્ષણોની ચર્ચા કરી તેની મર્યાદા જણાવો. **13**
Discuss the main features of the industrial policy of 1991 and state its limitations.

Q.4 **A. ટૂંક નોંધ લખો (ગમે તે બે)** **8**
Write short notes (Any Two)

- i. આયોજન પંચ અને નીતિ આયોગ વચ્ચે નો તફાવત
Difference between Planning Commission and NITI Aayog.
- ii. મહિલા વિકાસ આંક
Gender Empowerment Measure
- iii. ઔદ્યોગિક પ્રદૂષણ ના કારણો
Causes of Industrial pollution
- iv. વિનિવેશિકરણ
Disinvestment.

B. ટૂંક નોંધ લખો (ગમે ત બે) ગમે તે

6

Write short notes (Any Two)

1. માનવ વિકાસ આંક નું મહત્વ
Significance of Human Development Index
2. નાના પાયાના અને ગૃહ ઉદ્યોગના વિકાસ માટેના રક્ષણાત્મક પગલાં
Protective measures for the promotion of small scale and cottage industries in India.
3. 15 મુ નાણા પંચ
15th Finance Commission
4. નાના પાયાના ઉદ્યોગો અને ગૃહઉદ્યોગ વચ્ચે નો તફાવત
Difference between small scale and cottage industries.
